

MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

MUHBA

MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA (MUHBA)
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
museuhistoria@bcn.cat
www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis

05
quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

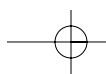
BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
MADÏNA BAR^GILÛNA | BARCELONA

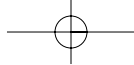
quarhis
EPOCA II·ANY 2009·N.05·ISSN 1699-793X
280 PÀGINES · BARCELONA

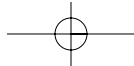
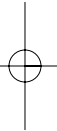
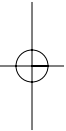
Ajuntament de Barcelona

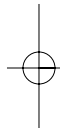
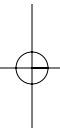
**BARCELONA
CULTURA**

quarhis|05

Editor:

Museu d'Història de
Barcelona (MUHBA)
Institut de Cultura
Ajuntament de Barcelona

Director MUHBA:

Joan Roca i Albert

Cap de redacció:

Julia Beltrán de Heredia

Secretària de redacció:

Emma Morató

Consell de redacció:

Xavier Aquilué (MAC)
Julia Beltrán (MUHBA)
Toni Caballé (GC)
Josep Guitart (ICAC)
Josep M. Gurt (UB)
Albert López (DiBa)
Carme Miró (MUHBA)
Miquel Molist (UAB)
Ferran Puig (MUHBA)
Isabel Rodà (UAB)

Avaluadors externs

(any 2009):
Luis Caballero Zoreda
Carmen Fernández Ochoa
Sauro Gelichi
Jean Guyon
Simon Keay
Bernat Martí
Lucy Vallauri
Desiderio Vaquerizo
Giuliano Volpe

Control gràfic:

Emili Revilla

Disseny gràfic:

PFP
(Quim Pintó,
Montse Fabregat)

Realització:

Estudi Balmes SL

Impressió:

Aleu SA

Imatges de la coberta:

Fons d'excavacions
antigues-donació
Sr. Serra i Ràfols-MUHBA

ISSN

1699-793X

Dipòsit legal

B-9715-2005

© dels textos els autors

© de l'edició

Museu d'Història de Barcelona

Institut de Cultura,
Ajuntament de Barcelona
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
www.bcn.cat/museuhistoria/quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

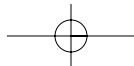
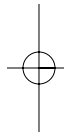
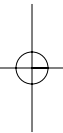
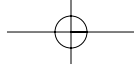
| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| MADÏNA BAR^GILÛNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II·ANY 2009·NÚM.05·ISSN 1699-793X
280 PÀGINES · BARCELONA

SUMARI
SUMARIO
SUMMARY
SOMMAIRE

9	PRESENTACIÓ JOAN ROCA I ALBERT
10-11	EDITORIAL JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
14-85	EL NUCLI IBÈRIC DE MONTJUÏC. HOMENATGE A JOSEP DE CALASSANÇ SERRA I RÀFOLS EL NUCLI IBÈRIC DE MONTJUÏC. LES SITGES DE MAGÒRIA O DE PORT. BARCELONA DAVID ASENSIO I VILARÓ I XABIER CELA ESPÍN I CARMÉ MIRÓ I ALAIX I MARIA TERESA MIRÓ I ALAIX I EMILI REVILLA I CUBERO
86-104	EL CARRO IBÈRIC DE LES SITGES DEL PORT DE MONTJUÏC, BARCELONA. EN RECORD I HOMENATGE A JOSEP DE CALASSANÇ SERRA I RÀFOLS CARMÉ MIRÓ I ALAIX
106-123	NOTES I ESTUDIS CENTURIACIÓ I ESTRUCTURACIÓ DE L'AGER DE LA COLÒNIA <i>BARCINO</i> : ANÀLISI ARQUEOMORFOLÒGICA I MODELACIÓ DEL PAISATGE JOSEP MARIA PALET MARTÍNEZ I J. IGNACIO FIZ FERNÁNDEZ I HÈCTOR A. ORENCO ROMEU
124-141	LES VIES D'ACCÉS A LES PORTES NORD-OEST I SUD-OEST DE <i>BARCINO</i> A TRAVÉS DELS TESTIMONIS ARQUEOLÒGICS FRANCESC BUSQUETS I COSTA I JOSÉ MANUEL ESPEJO I BLANCO I VANESA TRIAY I OLIVES I ALESSANDRO RAVOTTO I ÀLEX MORENO GÓMEZ
142-169	ARQUITECTURA Y SISTEMAS DE CONSTRUCCIÓN EN <i>BARCINO</i> DURANTE LA ANTIGÜEDAD TARDÍA. MATERIALES, TÉCNICAS Y MORTEROS: UN FÓSIL DIRECTOR EN EL YACIMIENTO DE LA PLAZA DEL REY JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
170-183	METROLOGIA I MODULACIÓ DELS EDIFICIS DEL SEGLE VI DEL GRUP EPISCOPAL DE BARCELONA JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I EMILI REVILLA I CUBERO
184-201	EL FORN DEL CARRER DE L'HOSPITAL I LA PRODUCCIÓ DE CERÀMICA COMUNA VIDRIADA MONOCROMA I DE VAIXELLA VERDA A LA BARCELONA DEL SEGLE XIII RAFAEL DEHESA CARREIRA I JORDI RAMOS RUIZ I JORDI ALSINA MARTÍN
197	ANNEX. Estudi arqueomagnètic del forn del carrer de l'Hospital ELISABET BEAMUD AMORÓS I MIRIAM GÓMEZ-PACCARD
202-215	LA PRODUCCIÓ DE CERÀMICA COMUNA VIDRIADA DEL TALLER DEL CARRER DE L'HOSPITAL AL SEGLE XIII A PARTIR DE LA SEVA CARACTERITZACIÓ ARQUEOMÈTRICA J. BUXEDA I GARRIGÓS I J. G. IÑÁÑEZ I C. CAPELLI
219-221	MEMÒRIA DE L'ACTIVITAT CIENTÍFICA DEL MUHBA <i>BARCINO</i> DURANT LA ANTIGUITAT TARDANA LA TOPOGRAFIA CRISTIANA DE <i>BARCINO</i> : NECRÒPOLIS TARDOANTIGUES JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
222-224	IMPACTE TECNOLÒGIC EN EL NOU MÓN COLONIAL. ACULTURACIÓ EN ARQUEOLOGIA I ARQUEOMETRIA CERÀMICA (TECNOLONIAL) JAUME BUXEDA I GARRIGÓS
225-226	TESI DOCTORAL UAB/ICAC ARQUITECTURA I URBANISME A <i>BARCINO</i> EN ÈPOCA ALT-IMPERIAL: LA DECORACIÓ ARQUITECTÒNICA D'EDIFICIS PÚBLICS I PRIVATS ANA GARRIDO ELENA
227-230	PREHISTÒRIA DEL PLA DE BARCELONA MIQUEL MOLIST
232	NOTICIARI V CONGRÉS SOBRE MUSEÏTZACIÓ DE JACIMENTS ARQUEOLÒGICS
233-234	JORNADES SOBRE "LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A LES NECRÒPOLIS HISTÒRIQUES. ELS CEMENTIRIS JUEUS"
235-236	BIBLIOGRAFIA PUBLICADA SOBRE BARCELONA
237-246	TEXTOS EN CATALÀ. SÍNTESIS
247-256	TEXTOS EN CASTELLANO. SÍNTESIS
257-266	ENGLISH TEXT. SUMMARY
267-276	TEXTES EN FRANÇAIS. RÉSUMÉ
277-280	NORMES DE PRESENTACIÓ D'ARTICLES

L'article central del núm. 5 de la revista s'ha dedicat al nucli ibèric de Montjuïc, un punt bàsic per entendre la història de Barcelona. Malgrat que són moltes les intervencions arqueològiques i les troballes casuals a la muntanya, mancava un estudi rigorós de les restes. L'article dóna una visió nova i posada al dia de les descobertes a la muntanya i de la importància del patrimoni iber de Montjuïc, importància que ja havia estat remarcada per Josep de Calassanç Serra i Ràfols, a qui el Museu li vol retre un petit homenatge. Cal destacar que es pot parlar amb seguretat de l'existència d'un poblat en base a les restes arqueològiques i pel seu paper com a port i nucli comercial. Una proposta innovadora és la de la doble capitalitat a la Laietana, on Montjuïc hauria estat el nucli central al segle IV aC, un paper que al segle III aC s'hauria desplaçat a l'assentament de Burriac.

D'altra banda, s'hi destaca la naturalesa i funció del nucli de Montjuïc en aquest període, que s'ha de vincular al camp de sitges, annex a un nucli urbà de certa entitat, amb zones on es pot acumular un excedent de gra superior al necessari per al consum propi, lligat a unes instal·lacions portuàries. Les dimensions de les sitges, la immillorable situació geogràfica de l'indret, amb un port i vies de comunicació cap a l'interior, i la qualitat, quantitat i varietat dels materials d'importació, tot associat a les evidències de les poques estructures localitzades i la gran dispersió de troballes en una àmplia zona de la muntanya, són factors que porten a pensar més en un nucli de primer ordre, un centre urbà de poder al voltant del qual podria reposar la vertebració econòmica i política d'un territori circumdant.

En aquest número i en l'apartat de "Notes i Estudis", s'hi inclouen dos treballs sobre arqueologia del paisatge, estudis que també presenten novetats. Es donen a conèixer nous trams de camins romans documentats en recents intervencions arqueològiques. Així mateix, hi ha una posada al dia de la xarxa de centuriació i vies de la colònia. Els treballs de recerca sobre l'antiguitat tardana, que ja tenen una línia clara i ben consolidada a Barcelona, continuen. Una bona mostra n'és l'estudi sobre les tècniques constructives utilitzades durant aquest període a la nostra ciutat, un estudi fet a partir del jaciment de la plaça del Rei, que inclou l'anàlisi de morters i datacions de C-14. El coneixement i reconeixement de les tècniques utilitzades als segles V i VI dC, pot ser una eina molt útil, tot un fòssil director per a aquest període, ja que aquestes tècniques no són exclusives del grup episcopal, ja que se n'han documentat en altres excavacions de la ciutat. Aquest treball, més empíric i de tipificació, va acompanyat d'un estudi sobre metrologia i modulació dels edificis religiosos i de representació més importants del grup episcopal de Barcelona. Un tipus d'estudi poc habitual i encara per explotar, que obre noves vies de

recerca i que, alhora, pot aportar una nova visió dels edificis i una millor comprensió dels plantejaments arquitectònics.

Finalment, i pel que fa a l'alta edat mitjana, s'avança en els estudis ceramològics. Al núm. 3 donaven a conèixer el material de la intervenció del carrer de sant Honorat, on s'identificaven tot un seguit de produccions locals totalment desconegudes fins aleshores; al núm. 4 s'hi publicava un conjunt de les mateixes característiques procedent de les excavacions de santa Caterina, i ara es presenta el material localitzat al carrer de l'Hospital, un conjunt petit però força interessant que està, a més a més, associat a un forn, el primer forn d'aquesta cronologia trobat a Barcelona. Únicament han passat dos anys de la primera publicació i ja podem dir amb seguretat que l'horitzó ceràmic del segle XIII a Barcelona està perfilat d'una manera molt clara, un horitzó molt més ric i "colorista" (amb les produccions de ceràmica amb coberta vidriada en colors, la vaixel·la verda i la pisa arcaïa) que les produccions de ceràmica grisa que tradicionalment havien ocupat en exclusivitat aquesta centúria. Els estudis arqueomètrics associats han estat un pas endavant molt important a l'hora d'establir amb seguretat les procedències; ara l'ull de l'arqueòleg se sent segur davant de l'anàlisi macroscòpica. En aquest sentit, cal fer un especial esment del projecte *Impacte tecnològic en el nou món colonial. Aculturació en arqueologia i arqueometria ceràmica*, conduït per Jaume Buxeda de la Universitat de Barcelona. El projecte, en el qual també participa el Museu, abordarà amb profunditat les produccions ceràmiques del segle XVI, propietats mecàniques, influències, disseny, tecnologies i tipologies; fet que, de ben segur, serà un punt d'inflexió en l'estudi interdisciplinari de les ceràmiques d'aquesta centúria.